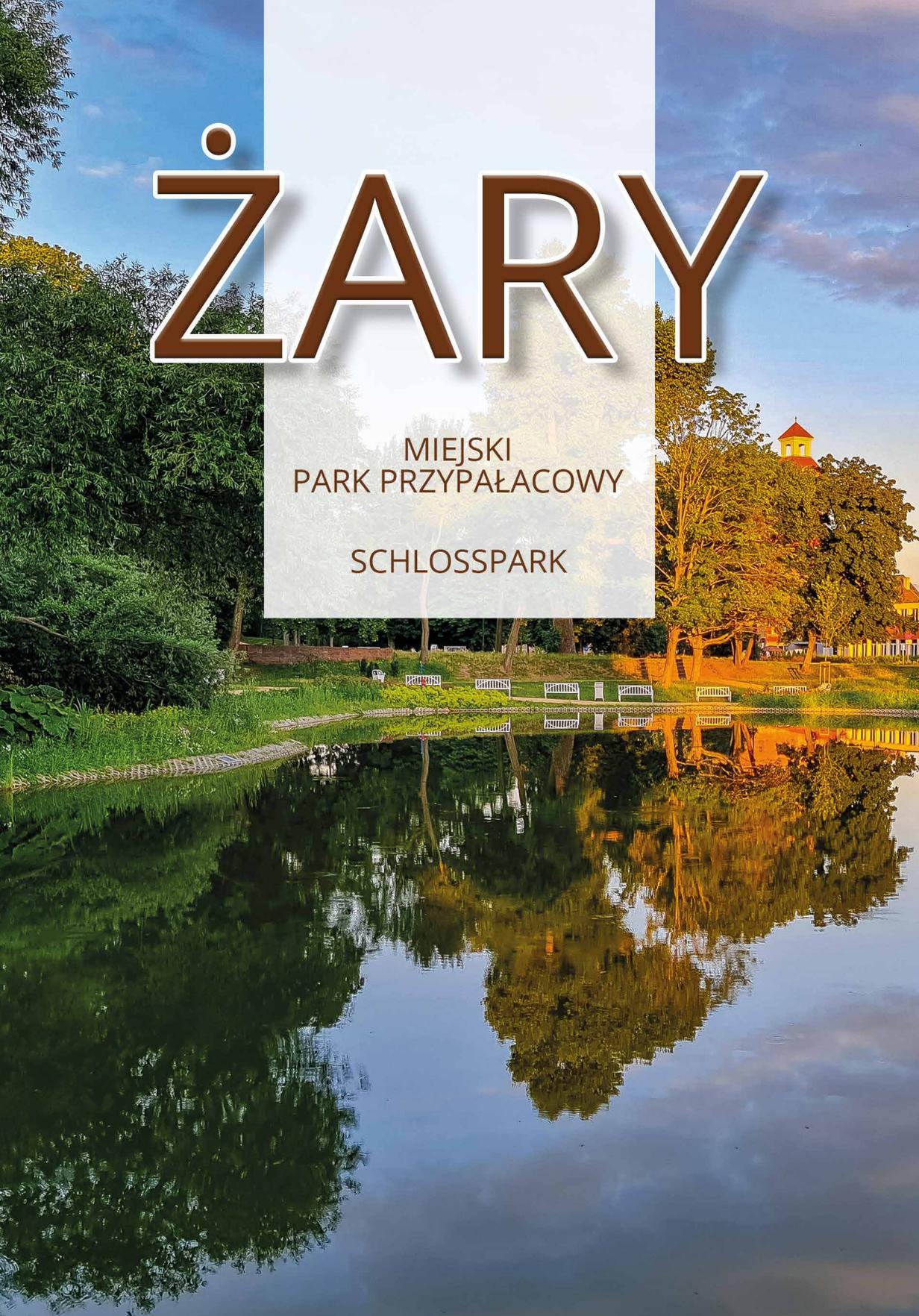

ŻARY

A scenic view of a park with a pond, trees, and a building in the background. The pond is in the foreground, reflecting the surrounding greenery and the sky. In the middle ground, there are several white park benches and a path. The background features a large, leafy tree and a building with a red roof and a small tower. The sky is blue with some clouds.

MIEJSKI
PARK PRZYPAŁACOWY

SCHLOSSPARK

SORAU
in Niederlausitz.

Mitternacht.

MIEJSKI
PARK
PRZYPAŁACOWY
SCHLOSPARK

Opracował Bearbeitet von
Ireneusz Brzeziński

Fotografie / Photo
Opracowanie graficzne
Andrzej Buczyński

Grafika / Graphik: Stanisław Antosz

ISBN
978-83-89214-14-0

© Urząd Miejski Żary
Wydawca: © Urząd Miejski Żary, Rynek 1-5, 68-200 Żary

© Stadtverwaltung Żary
Herausgeber: © Stadtverwaltung Żary, Rynek 1-5, 68-200 Żary

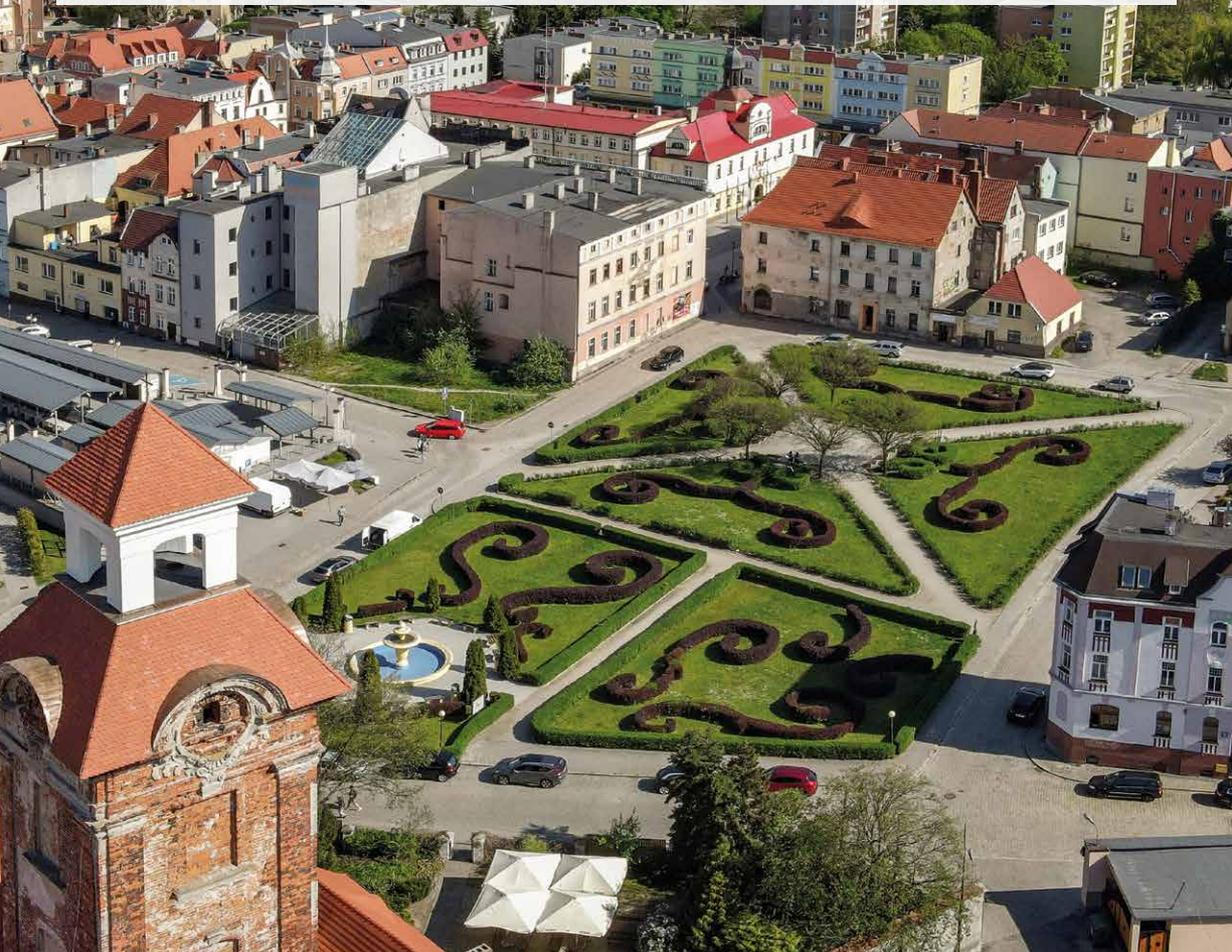
Żary 2022

Publikacja bezpłatna
Kostenloser Prospekt

W połowie drogi pomiędzy Wrocławiem a Berlinem, nad leniwie płynącą rzeką Żarką znajduje się miasto historyczne Żary. Już w VIII w. ne osiedla się tutaj plemię słowiańsko-łużyckie Żarowianie. Pierwsza wzmianka o ich ziemi pojawia się w kronice biskupa merseburskiego Thietmara w 1007 r.

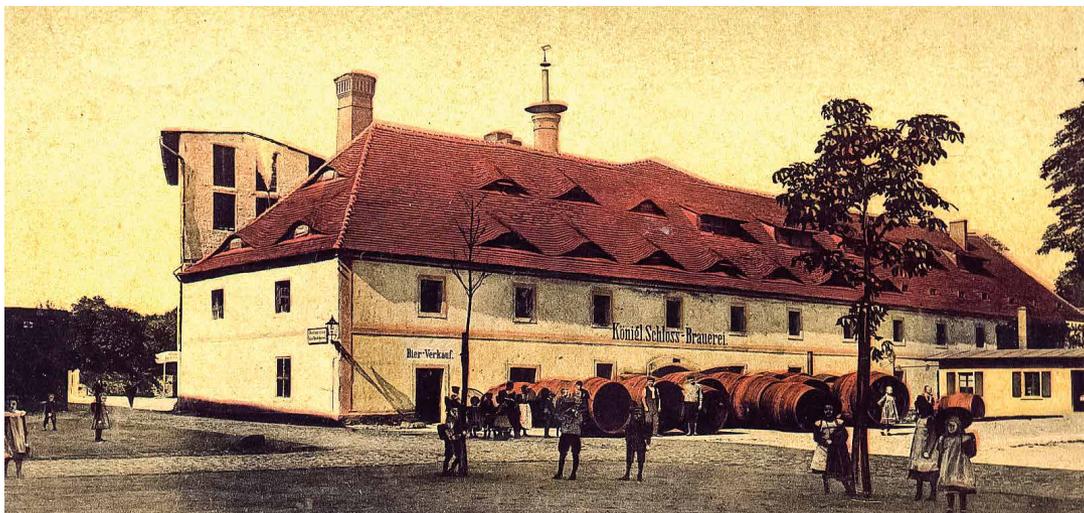
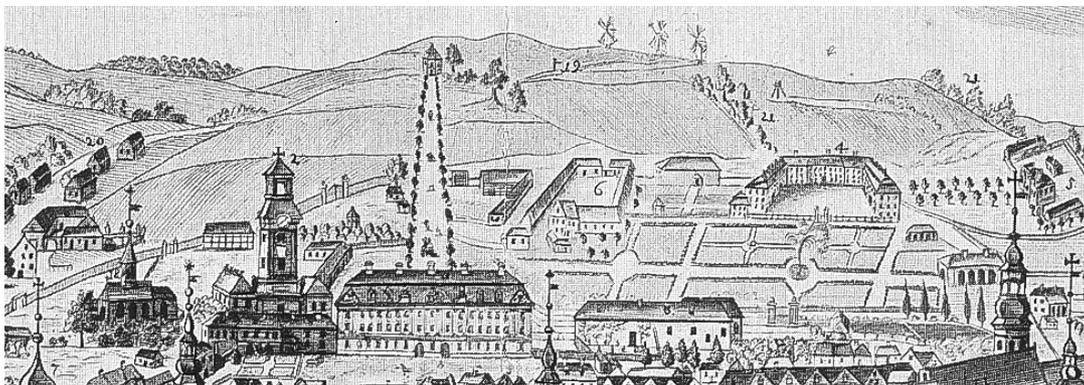
Burzliwa historia sprawiła, że miasto znajdowało się pod panowaniem różnych wpływowych rodzin szlacheckich. Miasto założono w czasach władania Wettynów, do 1364 panowali tu Piastowie śląscy, do 1635 królowie czescy, a do 1815 elektorowie sascy. W kolejnym okresie Żary wraz z Dolnymi Łużycami przynależały do pruskiej prowincji Brandeburgii do roku 1945, gdy teren ostatecznie przyłączono do Polski.

Auf halbem Wege zwischen Wrocław und Berlin liegt an der träge fließenden Żarka die historische Stadt Żary. Bereits im VIII. Jahrhundert wurde das Gebiet von dem slawischen Stamm der Żara besiedelt. Das Land Żara wurde zum ersten Mal im Jahre 1007 in der Thietmar-Chronik erwähnt.

In der wechselvollen Geschichte stand die Stadt unter der Herrschaft verschiedener einflussreicher Adelsgeschlechter. Die Stadt wurde in der Regierungszeit der Wettiner gegründet. Bis 1346 regierten Żary die schlesischen Piasten, bis 1635 die Könige von Böhmen, und bis 1815 die Kurfürsten von Sachsen. Danach gehörte Żary und die ganze Niederlausitz bis 1945 zur preußischen Provinz Brandenburg. Nach dem Zweiten Weltkrieg wurde das Gebiet endgültig Polen angeschlossen.

Z inicjatywy rodziny rycerskiej Dewinów powstał murowany zamek. Wydarzenie to było bezpośrednio związane z nadaniem Żarom praw miejskich w 1260 roku. Od roku 1280 do 1355 miasto należało do rodziny Packów, którzy zlecili przebudowę posiadłości oraz wzniesienie murów obronnych, które przetrwały do dzisiaj. Kolejni panujący - rodzina Biberstein - nakazali przebudowę zamku w stylu włoskiego renesansu, przypadającą na lata 1540-1549. W zamek Bibersteinów wkomponowano relikty dawnego zamku Dewinów i Packów. W okresie 1558 – 1765 r. właścicielami miasta byli Promnitzowie. Ród Promnitzów był niezwykle bogaty, oprócz Ziemi Żarskiej posiadał Ziemię Pszczyńską i wiele innych posiadłości na Łużycach i Śląsku.

Auf Veranlassung des Rittergeschlechts von Dewin ist das gemauerte Schloss errichtet worden. Dieses Ereignis stand in einem direkten Zusammenhang mit der Verleihung der Stadtrechte im Jahre 1260. Von 1280 bis 1355 gehörte die Stadt derer von Pack, die den Umbau des Schlosses und die Errichtung einer Verteidigungsmauer in Auftrag gaben; die Mauer steht bis heute. Die nachfolgenden Standesherrn, das Geschlecht von Biberstein, ließen das Schloss in den Jahren 1540-1549 im Stil der italienischen Renaissance umbauen. In Bibersteinschloss wurden Relikte des alten Schlosses eingefügt. In den Jahren 1558 – 1765 war die Familie von Promnitz Besitzer der Stadt. Das Geschlecht von Promnitz war sehr reich, außer der Herrschaft Sorau und Triebel besaßen sie auch die Herrschaft Pless und viele andere Besitzungen in der Lausitz und in Schlesien.

8

Zachodnią granicę parku wyznaczała szeroka aleja kasztanowa, uwieńczona Błękitną Bramą z 1708 r., prowadząca do wjazdu do Pałacu Promnitzów. Aleja ta dzieli park na dwie części: geometrycznie uporządkowaną i krajobrazową. Najbardziej na zachód wysuniętym fragmentem parku stała się dawna bażantarnia, miejsce hodowli i polowań na bażanty, przysmaku ówczesnych czasów.

Die Westbegrenzung bildete die breite Kastanienallee, die zur Palais einfahrt führte und durch das repräsentative „Blaue Tor“ aus dem Jahre 1708 bekrönt war. Diese Allee teilt den Park in zwei Teile, den geometrisch geordneten und den landschaftlichen Park. Zum westlichsten Parkteil wurde die ehemalige Fasanerie, wo man Fasane gezüchtet und gegagt hat, die damals ein Leckerbissen waren.

W części wschodniej założono park barokowy w geometrycznej kompozycji, którego symetryczny układ alejek spacerowych i parterów kwiatowych powiązano kompozycyjnie z bryłą pałacu letniego.

Auf ihrer Ostseite wurde ein geometrisch angeordneter Barockpark angelegt, dessen symmetrisch verlaufenden Spazierwege und Blumenbeete kompositionell mit dem Baukörper des Palais verbunden waren.

Park od północny ograniczony jest zabudowaniami dawnego folwarku, zabytkowego spichlerza oraz pałacem letnim, który w czasie Erdmanna II był szkołą rycerską. Ciekawym obiektem leżącym w półn. części parku jest wczesnogotycki kościółek z narożnikami z rudy darniowej pw. św. Piotra i Pawła. Według ostatnich badań archeologicznych miejsce wokół tego kościoła było prawdopodobnie pierwszą osadą, a w leżącym opodal wzgórzu winnym ukryta jest pod Domem Winiarza wieża rycerska. Był to początek przed lokacyjnego miasta.

Tuż za Pałacem Promnitzów od strony wschodniej utworzono został mały, zamknięty dookoła murem tzw. sekretny ogród wraz z altaną, tylko dla rodziny hrabiego.

Im Norden war der Park von dem ehemaligen Schlossvorwerk, dem historischen Getreidespeicher und dem Tummelhaus begrenzt, das zu Zeiten Erdmanns II. eine Ritterakademie war. Ein interessantes, im nördlichen Teil des Parks liegendes Bauwerk ist die frühgotische St. Peter und Paul- Kirche mit Eckquaderung aus Raseneisenerz. Nach den jüngsten archäologischen Untersuchungen war das Gelände um die Kirche wahrscheinlich die erste Siedlung, und in dem nah gelegenen Weinberg hat man unter dem Gartenhäuschen einen ritterlichen Wohnturm entdeckt. Es bildete den Anfang der Stadt noch vor der Verleihung der Stadtrechte.

Gleich hinter dem Promnitz-Schloss wurde auf der Ostseite ein kleiner, von einer Mauer umringter, sog. Geheimgarten mit einem Gartenhaus ausschließlich für die gräfliche Familie geschaffen.

An aerial photograph of a park. In the center, there is a large, colorful, octagonal structure, possibly a gazebo or a pavilion, with a multi-colored canopy in shades of orange, red, and yellow. The structure is surrounded by a circular path. The park is filled with lush green trees, some with autumn-colored foliage in shades of yellow and orange. Several winding paths are visible, cutting through the greenery. The overall scene is bright and sunny, with shadows cast by the trees and the structure.

Wraz przejściem majątku w ręce książąt saksońskich (lata 1765 - 1815) życie dworskie ustało, a majątkiem w Żarach zajmował się zarządca. W tym czasie ogrody zaniedbano. Zgodnie z postanowieniami Kongresu Wiedeńskiego z 1815 roku kompleks stał się własnością Prus. Pałac Promnitzów służył administracji powiatowej, była też tutaj siedziba sądu i powiatowej Sparkasy. W Zamku Bibersteinów latach 1824-1930 mieściło się więzienie. W następnych latach aż do 1945 r. zamek był siedzibą zasobnego muzeum regionalnego. Obiekt został gruntownie wyremontowany. Niestety, w czasie bombardowania miasta w 1944 uszkodzony został narożnik zamku, a zbiory przepadły. Zamek i pałac (stary i nowy zamek) stanowią wyjątkową całość, wspaniałe połączenie renesansu i baroku tworzące niespotykany kompleks. Uzupełnieniem jest otaczający go park. Na skutek zmian własnościowych w XVIII w. i XIX w. park zaniedbano.

Mit dem Übergang des Eigentums in die Hände der sächsischen Kurfürsten in den Jahren 1765- 1815 nahm das Hofleben ein Ende und ein Verwalter hatte den Besitz in Żary in seiner Obhut. Zu dieser Zeit wurden die Gärten vernachlässigt. Nach den Bestimmungen des Wiener Kongresses von 1815 kam diese Anlage an Preußen. Das Palais diente hauptsächlich der Kreisverwaltung, hier waren auch das Gericht und die Kreissparkasse untergebracht. Im Bibersteinschloss war in den Jahren 1824-1932 das Gefängnis untergebracht. In den nächsten Jahren bis 1945 hatte hier das reich ausgestattete Heimatmuseum seinen Sitz. Die Anlage wurde gründlich renoviert. Leider wurde beim Bombenangriff vom Jahre 1944 die Schlossecke stark beschädigt und die Sammlung ist verschollen. Das Schloss und das Palais (altes und neues Schloss) bilden ein außergewöhnliches Ganzes, eine hervorragende Verbindung der Renaissance mit dem Barock, die einen einmaligen Komplex darstellen. Eine Ergänzung dazu ist der diese Anlage umgebende Park. Durch Wechsel der Eigentumsverhältnisse im XVIII. und XIX. Jahrhundert wurde der Park vernachlässigt.

W okresie 1911-1913 nastąpiła odbudowa parku miejskiego dzięki środkom fundacji pani Johanny Knopf. Tereny rolnicze, ogrody należące do potomków rodziny von Promnitz zostały przez fundację wykupione i scalone w całość, a następnie po zagospodarowaniu przekazane miastu. Park rozplanowano na planie prostokąta, którego granice wyznaczały buki. Główna jego część podzielona została na mniejsze „oazy”, a we wschodniej części parku powstał plac zabaw dla dzieci. Już w 1927 r. w południowej części parku wytyczono nową arterię komunikacyjną. Układ parku nieco zmieniono nowym przebiegiem alejek i nasadzeń. Założenie wzbogacała mała architektura ogrodowa składająca się z centralnie usytuowanej fontanny, pawilonu oranżerii, altany oraz dekoracyjnego, kutego ogrodzenia. Wzniesiono także niewielki pawilon muzyczny, a na terenie obecnego cmentarza żołnierzy radzieckich była oranżeria. Ten nowy układ z niewielkimi zmianami pozostał do dzisiaj.

W skutek działań wojennych zniszczeniu uległ pawilon muzyczny, maneż oraz skrzydło zamku, główna część Pałacu Promnitzów pozostała jednak nienaruszona.

In den Jahren 1911-1913 kam es dank den Mitteln aus der Johanna-Knopf-Stiftung zum Wiederaufbau des Stadtparks. Landwirtschaftliche Flächen und Gärten, die zu den Nachkommen der Familie von Promnitz gehörten, wurden von der Stiftung aufgekauft und zusammengelegt und dann nach der Bewirtschaftung der Stadt übergeben. Der Park wurde in Form eines Rechtecks angelegt, dessen Grenzen Buchenbäume darstellten. Sein Hauptteil wurde in kleinere „Oasen“ eingeteilt, und im östlichen Parkteil ist ein Kinderspielfeld entstanden. Bereits 1927 wurde im südlichen Parkteil ein neuer Verkehrsweg abgesteckt. Die räumliche Anordnung der Parkanlage mit neuem Alleerverlauf und Anpflanzungen wurde etwas geändert. Die Anlage wurde durch kleine Gartenarchitektur mit mittig gelegenem Springbrunnen, dem Orangeriehaus, der Gartenlaube und der geschmiedeten, dekorativen Umzäunung bereichert. Es wurde auch ein kleiner Musikpavillon errichtet, und auf dem Gelände des jetzigen Friedhofs für die gefallenen sowjetischen Soldaten gab es eine Orangerie. Infolge der Kriegshandlungen wurden der Musikpavillon, das Reithaus und ein Schlossflügel zerstört; Der Hauptteil des Promnitzschlosses (Palais) blieb aber unversehrt.

Po wojnie w pałacu mieściła się siedziba Starostwa Powiatowego. Konstrukcja zamku Bibersteinów została wzmocniona, odbudowano zniszczony narożnik rozpoczęto prace konserwatorskie. W latach 60. XX wieku prace objęły także pałac. Kompleks poddano pracom konserwatorskim, które trwały do 1990 roku, ale nie zostały zakończone. Obecnie zamek jest we władaniu miasta i planowany jest remont z przeznaczeniem na cele kulturalne i turystyczne. Pałac znajduje się w rękach prywatnych. W planach jest urządzenie tutaj centrum spotkań, z hotelem, restauracją i niewielką galerią handlową.

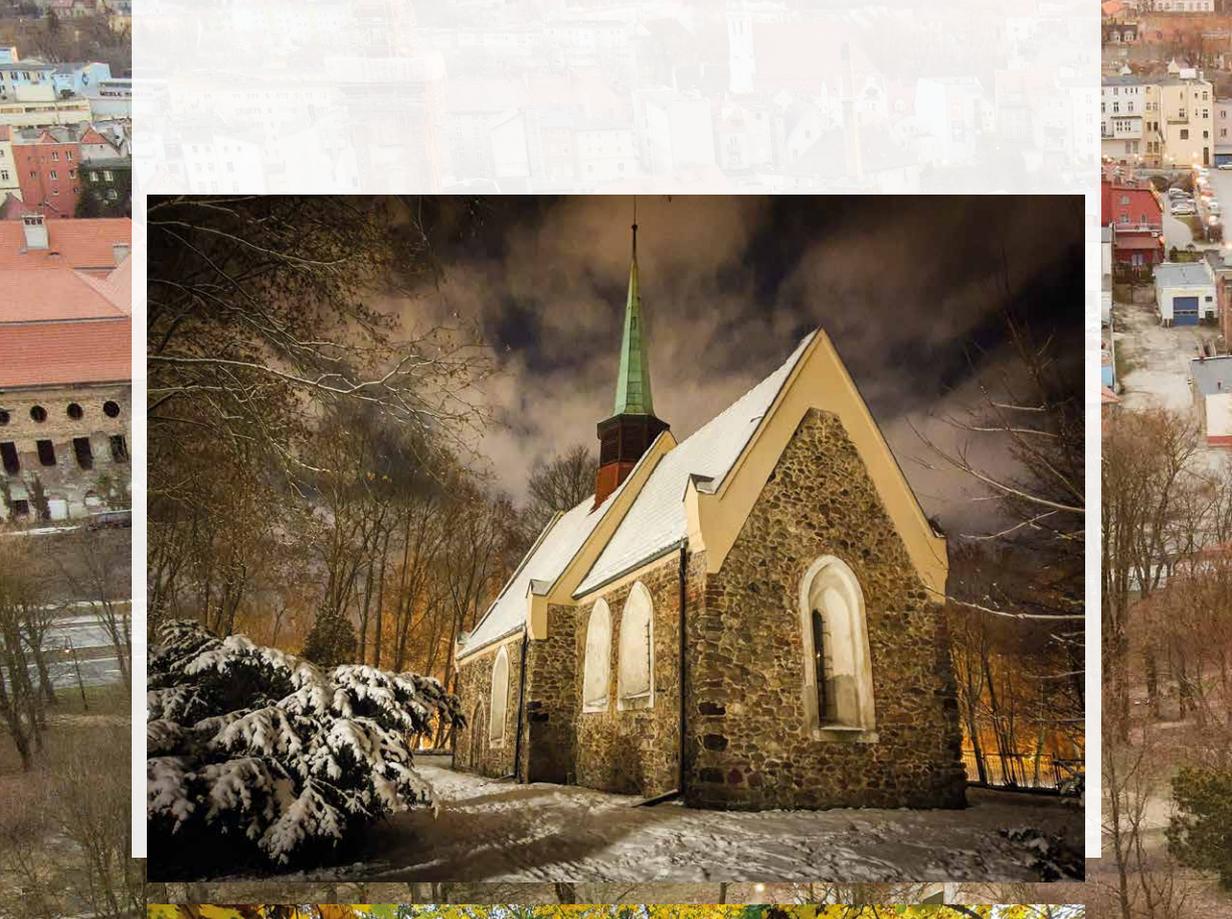
Nach dem Zweiten Weltkrieg war im Palais der Sitz des Landratsamtes untergebracht. Die Konstruktion des Bibersteinschlusses wurde verstärkt, die beschädigte Schlossecke wiederhergestellt und die Denkmalpflege hat mit den Restaurierungsarbeiten begonnen. In den 60er Jahren des XX. Jahrhunderts umfassten die Restaurierungsarbeiten auch das Palais. Die Restaurierungsarbeiten an der Schlossanlage dauerten bis 1990, wurden aber nicht abgeschlossen. Derzeit ist das Schloss im Besitz der Stadt und es ist eine Sanierung für kulturelle und touristische Zwecke geplant. Das Palais ist im Privatbesitz. Es ist vorgesehen, hier eine Begegnungsstätte mit Hotel, Restaurant und einem kleinen Einkaufszentrum einzurichten.

Dzięki pracom rewitalizacyjnym przeprowadzonym w ramach dwóch projektów dofinansowanych przez Unię Europejską, większość parku odzyskała dawną świetność. Pawilon muzyczny został zrekonstruowany, neobarokowa fontanna wyremontowana, teren parku oświetlono, a układ ścieżek został uporządkowany. Powstał również plac zabaw dla dzieci. W drugim etapie odbudowano domek winny, wyznaczono nowe alejki, wykonano staw, wyremontowano na miejsce spotkań dużą część folwarku, Gruntownemu remontowi podlegała także Błękitna Brama. Chore drzewa zostały usunięte a rzadkie okazy - potężne buki purpurowe czy surmia bigonowa - odświeżone. Ciekawą kompozycją w części zachodniej są szpalery dębów szypułkowych, odmiany piramidalnej. Park miejski stał się wizytówką miasta.

Dank den Sanierungsarbeiten, die in Rahmen von zwei von der Europäischen Union mitfinanzierten Projekten durchgeführt wurden, hat die Mehrheit des Parkgebiets seinen ehemaligen Glanz wiedererlangt. Der Musikpavillon wurde rekonstruiert, der neobarocke Springbrunnen saniert, das Parkgelände beleuchtet, und der Wegeverlauf in Ordnung gebracht. Es ist auch ein Spielplatz für Kinder entstanden. In der zweiten Phase wurde das Gartenhäuschen (Winzerhaus) wiederhergestellt, neue Spazierwege abgesteckt, der Teich wiederhergestellt, ein Großteil des ehemaligen Vorwerks für Begegnungszwecke saniert; einer gründlichen Sanierung wurde auch das Blaue Tor unterzogen. Kranke Bäume wurden entfernt und seltene Baumexemplare wie mächtige Blutbuchen oder der gewöhnliche Trompetenbaum gut sichtbar gemacht. Der Stadtpark wurde zur Visitenkarte der Stadt.

Wartym zwiedzenia jest obszar wokół kościółka wczesnogotyckiego. W parku jest kilka tablic informacyjnych w języku polskim i niemieckim.

Sehenswert ist das Gelände um die kleine frühgotische Kirche. Im Park gibt es ein paar Informationstafeln in Polnisch und Deutsch.

Od lat tradycją stały się letnie koncerty organizowane w pawilonie muzycznym, a ostatnio także w pałacu, kościółku i folwarku (lipcowe niedziele). Imprezy te mają nazwę „Lato z Telemannem”. Oprócz zawodowych grup uczestniczą w nich uczniowie szkół muzycznych z Polski i Niemiec.

Zur Tradition wurden die Sommerkonzerte, die im Musikpavillon organisiert werden; letzters auch im Palais, der kleinen Kirche und im Vorwerk (Julisonntage). Diese Veranstaltungen laufen unter den Namen „Sommer mit Telemann“. Außer professionellen Ensembles nehmen daran Schüler der Musikschulen aus Polen und Deutschland teil.

W folwarku co 2 tygodnie organizowany jest targ produktów regionalnych.

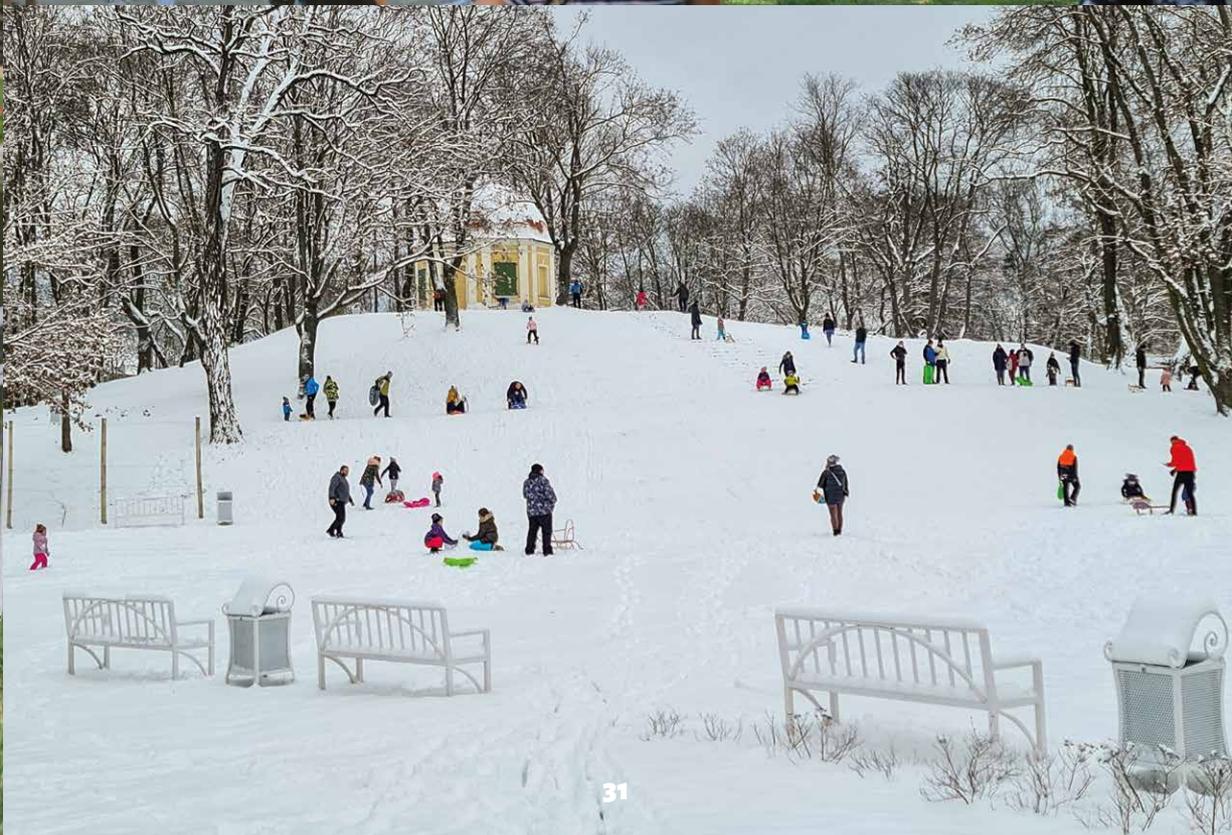

Im Vorwerk wird alle 2 Wochen ein Markt für regionale Produkte veranstaltet.

Adres - Al. Jana Pawła II, 68-200 Żary
tel. +48 68 4708317 / +48 68 3740508 / +48 797 000 792

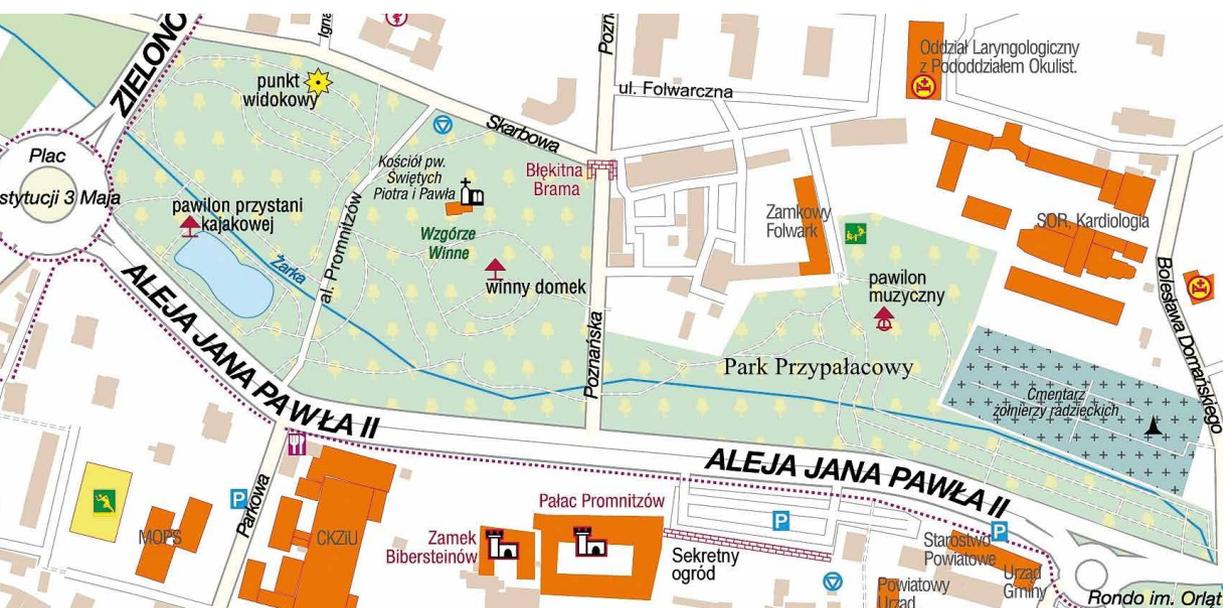
(Informacja turystyczna), www.zary.pl

Godziny otwarcia - obiekt całorocznie dostępny.

Wstęp - bezpłatny.

W parku - wystawy w domku winnym, koncerty w pawilonie muzycznym, kościółku, folwarku.

W promieniu 5 km - architektura historyczna, kościoły, mury obronne, starówka, muzeum, trasy rowerowe, kąpielisko lub basen kryty, obiekty rekreacyjne, noclegi, gastronomia.

Adresse - Al. Jana Pawła II, 68-200 Żary
Tel. +48 68 4708317 / +48 68 3740508 / +48 797 000 792

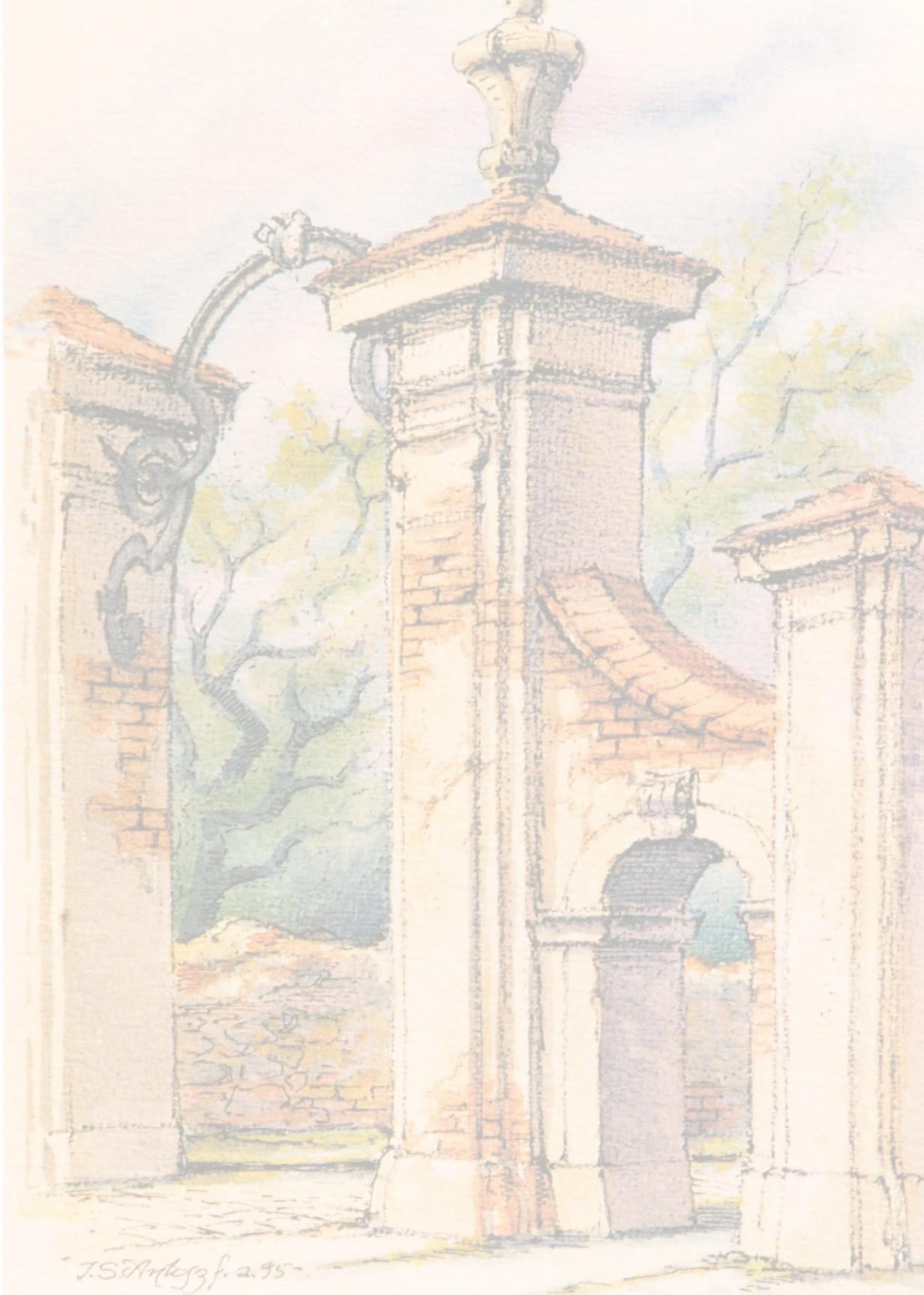
(Touristinfo), www.zary.pl

Öffnungszeiten - Das ganze Jahr hindurch zugänglich.

Eintritt - Frei.

Im Park - Ausstellungen im Gartenhäuschen (Winzerhaus), Konzerte im Musikpavillon, der kleinen Kirche und im Vorwerk.

In einem Umkreis von 5 km - Historische Architektur, Kirchen, Stadtmauer, Altstadt, Museum, Radwege, Freibad und Hallenbad, Freizeiteinrichtungen, Übernachtungen, Gastronomie.

ŻARY